

Авторка статті:

Діана ГОРБАЧ,

здобувачка

ОП Соціальна робота

Наукова керівниця:

Світлана КОЛЯДЕНКО,

кандидатка педагогічних наук, доцентка,

завідувачка кафедри соціальних технологій

ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА В ДАВНІЙ ГРЕЦІЇ

У Давній Греції визначальним чинником формування ідей милосердя вважалося суспільне виховання гуманності, взаємодопомоги і солідарності. Серед всіх проблем в політиці того часу, на передній план виходить організація державної допомоги нужденним.

Як відомо, у VIII ст. до н. е. на території давньої Греції виникають сотні міст-держав (полісів), серед яких домінували два наймогутніших – Афіни і Спарта. Саме в давньогрецьких полісах було закладено основи державного регулювання благодійності та опіки, яке стало фундаментом антично-демократичного суспільного устрою [1, 6-7].

Чужоземці та жебраки у давніх греків вважалися за таких, що знаходилися під захистом самого Зевса. Окрім того, вони вірили в те, що самі боги можуть мандрувати по землі під виглядом звичайних людей. Тому кожного прибульця гостинно зустрічали, пригощали, дарували подарунки. У Коринфі та Афінах виникли перші громадські готелі для приїжджих, що існували на державний кошт. До жебраків проявляли співчуття, подавали милостиню, надавали притулок, інколи ділилися одягом та взуттям, запрошували до участі в бенкетах [1].

В Афінах до обов'язків заможних громадян належало відправлення так званих «літургій» - особистих внесків на покриття витрат на державні заходи та релігійні святкування. Серед заходів культового, спортивного, військового характеру (будівництво флоту) була й організація бенкетів для мешканців свого району, які влаштовували найчастіше перед виборами на народному зібранні [1].

Розмір «літургій» наперед не визначався і залежав від того, наскільки багаті люди намагалися здобути прихильність і симпатію народу чи перевершити один одного в багатствах і розкошах. Відтак у стародавніх Афінах склалася своєрідна система соціальної допомоги, коли частину благочинних функцій брали на себе заможні громадяни, а іншу частину – держава. Так, остання переважно покривала витрати на організацію всенародних свят (видавала народу гроші на їх відвідування і пригощання), надавала соціальні допомоги: сини воїнів, котрі загинули на війні, виховувалися за державний рахунок, іноді в неврожайні роки голодуючим надавалась допомога у вигляді роздач або продажу здешевленого хліба; відряджала громадян у подорожі (головно з метою навчитися корисного у заморських країнах) [2].

Взагалі, в полісі існувала ціла система соціальної допомоги, фінансування якої частково брала на себе держава і яка включала такі елементи:

1. Соціальні виплати, які поглинали значну частину державних витрат. Ще Солону (640-559 рр. до н. е.) приписують прийняття закону, за яким вояки, покалічені на війні, бралися на державне утримання. Дещо пізніше цей вид допомоги було поширено на всіх непрацездатних незаможних громадян [1].

Розмір допомоги (1-2 оболи на день – це вагова одиниця; срібна, а пізніше мідна монета в Стародавній Греції (дорівнювала 1/6 драхми або 8 халків), в Афінах - дорівнював 0,72 грами, в Пелопонесі – 1,04 грами) визначався народними зібраннями, а права

«пенсіонерів» визначалися радою зібрання. Періодично вони мали з'являтися на пересвідчення свого стану здоров'я.

2. Сини вояків, загиблих на війні, виховувалися до повноліття на державний кошт, а після того ще й отримували від держави повний комплект озброєння.

3. У неврожайні роки голодуючим надавалася допомога у вигляді безкоштовного розподілу або продажу дешевого хліба, що закупавався за рахунок держави.

4. Існують також письмові відомості про те, що в IV ст. до н. е. Афіньська держава надавала бідним дівчатам-громадянкам засоби для придбання посагу перед заміжжям.

5. Витрати на організацію народних святкувань, що включали фінансування різних видовищ, а також роздавання грошей відвідувачам та частування глядачів. За часів правління афінського стратега Перикла (490-429 рр. до н. е.) було введено навіть правило, за яким на ці цілі, а також на організацію громадських робіт, могли витратитися залишки державних доходів після того, як воєнні потреби було забезпечено [1].

6. Відправлення громадян у подорожі за державний кошт. Такі, за сучасними мірками, закордонні відрядження практикувалися за правління того ж Перикла. Метою такого зарубіжного туризму було, по-перше, навчання, освоєння, так би мовити, передового зарубіжного досвіду в будь-яких сферах суспільного життя; по-друге, звільнення міста від нічим не зайнятої і тому небезпечної юрби; по-третє, своєрідна допомога бідним у досить привабливій формі [1].

Як бачимо, в Афіньському полісі створюється оригінальна система державних і громадських обов'язків з опіки і благодійності. Покликана вона була підтримувати незаможних та збіднілих громадян і тим самих забезпечити соціальний мир і рівновагу в суспільстві, попередити можливі народні заворушення.

Використана література

1. Горілий А. Г. *Історія соціальної роботи*. Навчальний посібник. Тернопіль: Видавництво Астон, 2004. 174 с.

2. Фурман А. В., Підгурська М. В. *Історія соціальної роботи*: [навч. посіб.]. Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 174 с.